

Socialtjänst och sekretess

Sedan början av 1981 har vi fått en ny sekretesslag. En lag som i betydande utsträckning vidgar sekretessen för människor som kommer i kontakt med socialtjänsten. Redan efter några månader börjar lagens innehåll att kritiseras och kravet på förändringar och uppmjukning av sekretessen förs fram. Man gör detta framförallt utifrån argumentet att lagen försvårar samarbete mellan myndigheter. Om myndigheter inte informerar varandra om vad man sysslar med kring enskilda personer, då kan man inte samarbeta. Det handlar om samarbete mellan sjukvård-polis, socialtjänst-polis och skola, arbetsförmedling och socialtjänst, liksom socialtjänst och kriminalvård.

Egentligen är den diskussion som utbrutit litet förvånande och mycket förbryllande. För socialtjänstens del är det ju inte fråga om en lagstiftning för att underlätta samarbete mellan myndigheter. Lagstiftningen, syftar ju till att skydda enskilda från att bli "utlämnad till andra". Socialtjänsten får ofta kunskap om enskildas förhållanden som är av mycket känslig natur och en av förutsättningarna för att enskilda skall få förtroende för socialtjänsten och våga utnyttja den tjänsten är en visshet att uppgifter ej lämnas ut till andra.

Socialvården hade tidigare en betydande skyldighet att informera andra om den enskildes kontakter med sociala nämnder. Denna skyldighet var en av orsakerna till varför enskilda bemötte sociala myndigheter med ängslan och misstro. Och det var en misstro som ofta var befogad. Det var farligt för den enskilde att söka hjälp i missbruksfrågor, för detta kunde leda till att körkort och vapenlicens indrogs, det var farligt att söka hjälp kring frågor om barns och ungdomars problem för det kunde på olika sätt användas i andra sammanhang mot föräldrar och barn. Från socialvårdens sida har under många år

hävdats att om ett förtroendefullt samarbete skall kunna utvecklas, om människor skall våga söka bistånd och vård i svåra personliga situationer, då skall också en garanti kunna ges om att uppgifterna ej används av andra och för andra ändamål. En bit på väg har vi kommit i denna del genom den nya sekretesslagen. Men ännu är ju inte situationen sådan att sekretess kan utlovas i den omfattning som det finns goda skäl för. Om socialtjänstlagens mål skall kunna uppnås vore det naturligt att socialtjänsten skulle kunna erbjuda en sekretess som är likartad den som familjerådgivningen har. Och så länge socialtjänstens personal har en vittnesplikt finns skäl att hävda att sekretessmöjligheten för enskilda skall vidgas. Detta är inget krav som framförs för att förhindra insyn i en allmän myndighets verksamhet. Det handlar om att erbjuda enskilda den trygghet som ligger i att de själva beslutar om vad som skall delges andra av förhållanden som är känsliga och av djup personlig karaktär. Om man hävdar detta så måste man acceptera att uppgifter om enskilda ej utlämnas till andra oavsett hur angeläget det kan uppfattas av andra myndigheter.

Samtidigt är det ju så att det kan vara viktigt att samarbeta mellan olika myndigheter om enskildas förhållanden. Sådan samverkan kan ju främja goda levnadsvillkor för den enskilde. Sekretesslagen ger ju en möjlighet till detta också, och har givit den enskilde själv rätten att häva sekretess. Det handlar här om att respektera den enskildes rätt att bestämma i frågor som dessa och låta dem själva aktivt vara med i det samarbete som kan ske mellan olika myndigheter. Det föreligger inget hinder för personal i förskolan att lämna information om barn till personal i lågstadieskolan om föräldrar och barn får vara med! Fortfarande tycks det vara så att många tycker att sådant informationsutbyte kan få ske ovanför huvudet på den det berör!! Att tillämpa ett arbetssätt som innebär att föräldrar/barn är med i sammanhang som detta ställer nya krav på myndigheters och enskilda befattningshavares arbetssätt. Det kan innebära att man kanske måste planera arbetstider så att man kan möta föräldrar på tider som dessa kan ställa upp på! Det kan vara så att man överlämnar information som man är säker på och som man är redo att stå för! Och det är ett sätt

att skapa trygghet hos enskilda för att inga andra upplysningar lämnas än de som man är medveten om själv.

Ett arbetssätt som detta öppnar också möjligheter till en metodutveckling i socialt arbete som skapar förutsättningar för den enskilde att själv påverka sin situation och att reellt utveckla känslan att man ej är utlämnad till myndighetens godtycke kring personliga frågor utan själv får vara med och bestämma i viktiga frågor om den egna personen. Det är bla detta som anges i § 1 SOL.!!!

Sekretesslagen är ny och kanske inte alltid så lätt att använda på ett rätt sätt. Den skall med all säkerhet tolkas med omdöme. Det är svårt för en gammal förälder att förstå att det kan vara till men att egna barn får reda på att man vårdas på sjukhus! Det är

bla sådana ställningstaganden som ligger bakom kraven på att lagen skall ändras. Men det är också kraven från myndigheter på tillgång till sekreta upplysningar för att man skall kunna fungera bättre som myndighet, för att man skall kunna samarbeta. Men för socialtjänstens del är det viktigt att hävda att sekretesslagen är till för att skydda enskildas personliga förhållanden. Det är en grundförutsättning för att man skall kunna utveckla en god socialtjänst att enskilda kan uppleva en trygghet för att deras personliga förhållanden ej utlämnas till andra utan att man själv är med och beslutar om detta. Och låt oss då våga säga att detta intresse är starkare än behovet att samarbeta med andra myndigheter över huvudet på enskilda människor!

Mer om barnmisshandel

I första numret för året refererade jag barnmisshandelskongressen i Amsterdam. Eftersom de flesta av föredragen som jag nämnde i rapporten nu kommit i tryck skulle jag vilja komplettera med en utvidgad litteraturlista för dem som är intresserade.

Hela den 5:e årgången av *Child Abuse and Neglect* har varit uppfylld av material från kongressen i Amsterdam. Nedanstående referenser i samma ordning som jag nämnde föredragen i mitt ursprungliga referat.

Judith Trowell and Raymond L Castle: Treating abused children.—Some clinical and research aspects of work carried out by the National Advisory Centre of the National Society for the Prevention of Cruelty to Children in the United Kingdom.

Child Abuse and Neglect 5: 187–192, 1981.

Ruth S Kempe: Individual treatment planning for the child.

Child Abuse and Neglect 5: 317–323, 1981.

Leon Eisenberg: Cross-Cultural and historical perspectives on child abuse and neglect.

Child Abuse and Neglect 5: 299–308, 1981.

Redogörelsen för Giaretto's arbete med fall av "sexual abuse" har inte dykt upp i tidskriften, men finns däremot i ett nyligen utkommet översiktsverk.

Henry Giarretto: A comprehensive Child Sexual Abuse Treatment Program.

i *Sexually Abused Children and their Families*. (Eds: Patricia Beezley Mrazek och C Henry Kempe)

Pergamon Press, Oxford—New York 1981 (sid 179–198).

Tidskriften *Child Abuse and Neglect* går att få tag på via bibliotek i Sverige. Även den sistnämnda boken finns tillgänglig i landet, bla på biblioteket Karolinska Institutet.

Svante Blomstrand

Bitr överläkare

Barnkliniken

Centrallasarettet, Box 850

501 15 Borås